

Sporen van afwezigheid I
Hoe verlies ons leven bepaalt

Lieven Desmet

Hoe verlies ons leven bepaalt

Ander werk van Lieven Desmet:

Over oorlog groot en klein (pp.400),

papier 24,99 €

e-book 8,11€

uitgegeven bij

<https://www.bravenewbooks.nl/site/?r=userwebsite/index&id=lievendesmet/>

Copyright © 2025 Lieven Desmet

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan

www.bravenewbooks.nl

Eerste druk augustus 2025

Omslagontwerp Lieven Desmet

ISBN 9789465311449

Ten geleide

Hoe meer je hebt, hoe meer je kan verliezen. Het is een boutade maar er zit wel wat waarheid in. Zeker als je verlies vooral materieel gaat bekijken zoals vandaag nogal eens de gewoonte is. Je kan echter meer verliezen dan enkel het materiële.

Misschien moet dat nog het minste van onze zorgen zijn. Het materiële is in veel gevallen te vervangen.

Stel je eens voor dat we onze vrijheid verliezen of dat we onze democratische verworvenheden zien verdwijnen. Stel je eens voor dat dat proces al gaande is en dat we er vlot in mee marcheren. Wat verliezen we dan niet allemaal. Verliezen kan in alle facetten van ons leven. In alles wat rond ons is en leeft. In alles waar we aan kunnen denken. We kunnen het allemaal kwijt raken.

De vraag is wat we zeker niet willen verliezen. Waar houden we aan vast als veel verloren dreigt te gaan? Waar willen we voor gaan? Wat laten we niet los, voor geen geld van de wereld? Zijn we ervan overtuigd dat we vrij denken, spreken en handelen? Of voelen we ons aan handen en voeten gebonden? Laten we onze vrijheid ontnemen door onderhuidse of oppervlakkige krachten? Willen we wel vrij zijn omdat vrijheid ook verantwoordelijkheden inhoudt?

In wat volgt proberen we verlies vanuit verschillende thema's te bekijken. In dit deel verkennen we de volgende thema's: vrijheid, democratie, sport, mensen en dieren. Sommige zaken zijn zeer herkenbaar, andere spelen eerder op de achtergrond maar hebben het potentieel op de voorgrond te komen. Nog andere hebben stevige kwetsuren achter gelaten. Verlies laat altijd sporen na. Het komt er op aan te kijken wat we ermee doen. Er zijn mensen die weinig verliezen en moedeloos worden en anderen die veel verliezen en er sterker uit komen. Van verlies winst maken is een levenskunst die we allemaal wel in de vingers willen hebben.

Hoe we tegen verlies aankijken bepaalt hoe we ermee omgaan. Het boek wil duidelijk maken dat we veel meer te verliezen hebben dan we op het eerste zicht denken. Er staat veel op het spel. Maar één ding staat vast. We hebben het dikwijls zelf in de hand om ondanks verlies een betekenisvol leven uit te bouwen.

Inhoud

Ten geleide	5
Thematekst 1: Vrijheid	11
Vrij om op vrijheid te spuwen.....	14
Leven alsof morgen niet bestaat	17
De meeste mensen deugen (niet).....	20
Vrijheid is een modewoord	23
Gevangenis	26
Kiezen	29
Over denken en spreken.....	31
Migratie	34
Verplaatsen	37
Groep vormen.....	40
Oorlog.....	43
Wapenbezit.....	46
Negatieve vrijheid.....	49
Vlaggen	52
Volgzaamheid	55
Harde woorden	58
Utopie	60
Fragmentatie.....	62
Bevrijding	65
Thematekst 2: Democratie	67
Dictatuur	70
Autocratie	73
Communisme	76
Realpolitik.....	79
Mediahysterie	82
Autonomieverlies	85
Verlies van traagheid.....	88
Verlies aan concurrentiekracht.....	91
Toezicht en bewaking.....	94
Hokjesdenken.....	97
Ongebreideld kapitalisme	100
Vrijheid van meningsuiting	103
Waarheidsontkenning	106

Marktdenken	109
Los van feiten	112
Verlaten van het kritisch denken	115
Het default van de kritische geest	118
Democratisch verval	121
Macht en geld	124
We liggen niet wakker van de democratie	127
Jongeren en verkiezingen	130
De neergang van collectieve solidariteit	133
Land van twee democratieën	136
Trage besluitvorming	139
Representatieve democratie	142
(mee)Denken	145
Artificiële intelligentie (AI)	148
Thematekst 3: Sport	151
Gezin	156
Wedstrijd	159
Topsport	162
Finale	165
Slechte verliezer	168
Sport als verliezer	171
Prestatiedruk	173
Thematekst 4: Mensen	176
Ziekte	179
Ongeval	182
Verslaving	185
Zichzelf	188
Oorlog	191
Dementie	194
Stress	197
Dakloos	199
Slachtoffer	202
Mensenhandel	205
Zelfdoding	208
Huilen	211
Onder een slecht gesternte	217
Racisme	220

Amputatie	223
Opvoeden	228
Sterven	231
Permissief opvoeden	234
Misbruik	237
Honger	240
Discriminatie	243
Verlies van verwondering	245
Calimero	247
Slaap	250
Intelligentie	253
Ontmenselijking door sociale media	256
Presentaties	258
Algoritmes	261
Traditie	264
Moord	267
Jezelf verliezen	270
Zonder vaste grond	273
Roesmiddelen	276
Gezichtsverlies	279
Positivisme	282
Honger	285
Leegloop	288
Geweld	291
Twijfel	294
Vrijwillig	296
Zelfsturing	298
Geloofwaardigheid	301
Kleurenblindheid	303
Gezond verstand	305
Nostalgie	308
Muziek	311
Spoed	314
Menselijkheid	316
Thematekst 5: Dieren	319
Boer	322
Kinderboerderij	325

Huisdier	328
Jacht	331
Ziekteverwekkers of gezondhouders	334
Biodiversiteit	337
Liefde	340

Thematekst 1: Vrijheid

Wanneer is een mens vrij?
Wanneer kan je zeggen dat je vrij denkt?
Wanneer leef je als vrije mens?
Hoe kom je aan vrijheid toe?
Kan je voor vrijheid opkomen
en waarvoor kom je dan op?
Wat moet je doen om vrij te zijn?
Ben je wel ooit vrij?

Heeft vrijheid te maken met wetteloosheid
of met doen wat je allemaal graag doet, zonder meer?
Heeft vrijheid te maken met ketenen afgooien
of leeft het eerder in je geest?
Moet je vrij zijn om echt te leven
of verzwaart het vrijheid het leven alleen maar?
Wil je eigenlijk wel vrij zijn
of laat je anderen de grenzen bepalen?

Vrijheid heeft te maken met vrijuit denken
en vrijuit spreken en handelen.
Het heeft te maken met streven naar het goede.
Met goed zijn voor iedereen rond je
zonder er jezelf in te verliezen.
Vrijheid doet mensen handelen
om een betere wereld te realiseren
voor iedereen, ook en vooral voor de zwaksten.

Vrijheid dwingt je om je verantwoordelijkheid te nemen
om van de samenleving een betere versie te maken
om samen met anderen te werken aan die wereld.
Vrijheid is niet laveloos doen waar je zin in hebt
alhoewel dat vandaag eerder haar vertaling is.

Het is een vorm van negatieve vrijheid
die ons voorhoudt dat niets ons tegenhoudt
te doen wat we willen, wat in ons op komt.

Positieve vrijheid stelt ons voor een opdracht
om te proberen het goede te verwezenlijken
in een maatschappij die verre van volmaakt is.

Het doel is vrijheid ten goede
waarvan we deel kunnen uitmaken.

Het is een vrijheid die zich toont
in ons denken, spreken en handelen.
Ze doet een appél op ons ethisch handelen.

Positieve vrijheid is inclusief.
Ze sluit niet uit maar omarmt
wie uitgesloten dreigt te worden.

Ze laat niemand los
en creëert verbinding.

In die zin is ze religieus
zonder godsdienstig te zijn.
Positieve vrijheid is alomvattend.

Verlies

laat tastbaar achter
wat er niet meer is.

Leegte

die kansen biedt
gevuld te worden
met nieuwe mensen,
gedachten of dingen.

Verlies

is zwanger
van een toekomst
die je zelf bepaalt.

Vrij om op vrijheid te spuwen

Onze vrijheid gaat zover
dat we vrij zijn om onszelf onvrij te maken.
Bepaalde partijen verpakken dat
in oneliners die bang maken,
die de angst in de samenleving doen groeien.
Angst die moeilijk weg gaat

bij groepen mensen die zich
in de marge van de samenleving geduwd zien.
Het zijn partijen die het denken van mensen kapen
en hen een straatje in sturen
waar er voor hen gedacht wordt.
De vrijheid om voor hen te kiezen

betekent de keuze om onvrij te worden.
Zij zullen het voor ons wel oplossen.
Zij hebben de oplossing voor alle problemen
die zich in een complexe maatschappij stellen.
Zij hebben het goed voor met ons.
Ze zeggen wat u denkt en denken wat u zegt.

Willen we onze vrijheid van denken
opofferen op het altaar van de angst?
Willen we ons denken uitbesteden
aan mensen die het willen kapen?
Willen we een wereld waar
er een wij tegen zij gecreëerd wordt?

Op een vijandbeeld is nog nooit
een duurzame, vredevolle samenleving gebouwd.
Groepen mensen als vijanden beschouwen
heeft nog geen mens dichterbij integratie gebracht.

Het tegendeel is waar, het stoot af
en graaft diepere kloven tussen groepen

in een maatschappij die moet evolueren
naar inclusiviteit om leefbaar te blijven.

We kunnen onze vrijheid afgeven
en onvrije mensen worden.

Het lijkt een gemakkelijksoplossing
maar leidt naar onverdraagzaamheid en eigenwaan.

Wij, de goeden, tegen zij, de slechten.
Nochtans is de wereld constant in verandering.
Mensen emigreren en immigreren
al sinds het ontstaan van de mens.
Nu komen sommigen naar ons toe.
Misschien moeten we hen laten zijn wie ze zijn.

Net zoals wij wilden blijven wie we waren
toen we emigreerden naar Amerika, Nieuw-Zeeland of Australië.
Toen waren wij de immigranten.
Dat heeft de lokale bevolking geweten.
Van integratie was weinig sprake.
onze vrijheid van denken en handelen bleek heilig.

Vrijheid

laat ons toe
met handboeien
te reageren
op een open uitnodiging.

Ze leert ons
geboeid
naar het leven
te kijken
en te zien
wat mogelijk is.

Leven alsof morgen niet bestaat

Het klinkt mooi
en soms is het aan de orde van de dag.
Als je het einde van je leven voelt naderen
is het inderdaad mogelijk
om te leven alsof morgen niet bestaat.

Alleen is dat een tamelijk egoïstische gedachte
want wat gebeurt er dan met de achterblijvers.
Het zou kunnen dat zij het zicht op de toekomst verliezen.
Een toekomst die er helemaal anders zou uitzien
als ze wat vooruitziend geweest zouden zijn.

Het is bon ton om te vertellen dat je in het moment bent.
Je leeft in het nu en niets kan je daarvan af brengen.
Je leeft zonder zicht op wat komen gaat
of zou kunnen komen.
De toekomst is een vage droom

die je niet moet voeden met vandaag.
Je leeft in het moment
en verliest het groter plaatje uit het oog.
Morgen is een verre droom
het is vandaag te doen. Nu.

Je hebt geen doelen voor de toekomst.
Je laat alle mogelijkheden liggen
die je later goed van pas zouden kunnen komen.
Later is een vies woord
want misschien komt het wel niet.

Voor jou geen reserveband
want die heb je nu niet nodig.

Hoe verlies ons leven bepaalt

Voor jou geen spaargedrag
want misschien gaat een ander ermee lopen.
Voor jou alleen de waan van het moment

die je doet vergeten dat er een morgen is.
Een morgen die voor je kinderen belangrijk kan zijn.
Die hen een leefbare wereld kan bezorgen.
Die ook voor hen een pensioen kan betekenen.
Die hen kan doen dromen van later.

En wat doe je als het nu een nachtmerrie is
waaruit je zo snel mogelijk wil ontsnappen.
Die je de dieperik induwt zonder zicht
op beterschap morgen en de dag erna.
Wat ben je dan met dat nu-moment?

Leven in het nu lijkt dan enkel weggelegd
voor hen voor wie het nu de verwachting inhoudt
van een hoopvol daarna.
Leven in het nu is leven
als een blinde zonder blindenstok.

Het kan overal heen
maar ook nergens.
Het laat je in de waan
Dat er een morgen komt
of toch ook niet.

Je leeft vandaag
en denkt aan morgen
ook al weet je niet
of je morgen ook haalt.

Je leeft morgen
en denkt aan gisteren
hoe het was
toen je nog niet wist
of je morgen zou halen.

De meeste mensen deugen (niet)

De meeste mensen deugen,
schreef een schrijver nog niet zo lang geleden.
Hij beschrijft hoe we vertrouwen kunnen hebben
in de goedheid van onze medemensen.
Ze menen het goed, ook als het al eens fout loopt.

Het is een hoopvolle boodschap
ware het niet dat de meeste mensen
wellicht op weg zijn naar dat deugen
maar het nog niet altijd onder de knie hebben.
Ze zijn zoekende en bij sommigen

kan dat zoeken lang duren.
Lang genoeg om ondertussen
veel kwaad aan te richten.
De meeste mensen willen deugen
zou misschien een voorzichtiger

en realistischer uitspraak kunnen zijn.
Het maakt echter dat je toch altijd
een beetje op je hoede bent
als je met andere mensen op pad gaat.
Ze krijgen je vertrouwen

maar daar is af en toe een hoek af.
Je gaat ervan uit dat ze deugen
maar komt van een kale kermis thuis.
Dat kan ervoor zorgen dat
jouw vertrouwen een ferme deuk krijgt.

Wanneer je er echter van uit gaat

dat de meeste mensen menselijk zijn
dan reken je ook af en toe fouten in.
Je laat mensen niet vallen
bij de eerste de beste tegenslag.

Het zou best kunnen dat je anders
goede vriendschappen de wacht aan zegt.
Zo'n verlies is niet meer goed te maken.
Zo'n vriendschappen zijn niet vol te houden.
Je verliest misschien je beste vrienden.

De meeste mensen deugen eigenlijk niet helemaal.
Volmaaktheid is niet van deze wereld.
Ook niet bij jezelf als je eerlijk bent.
Vind je dan dat je niet deugt?
Of ben je wat milder voor jezelf?

Mildheid kan ook in vriendschappen
een na te streven doel zijn.
Vrienden verdienen dat.
Vooral omdat echte vriendschappen
zo zeldzaam zijn.

We moeten ze koesteren
met de warmte van een Leuvense stoof.
Je voeten erop om ze te verwarmen.
Ga er maar van uit
dat ook bij elke vriend ergens een hoek af is.

Het maakt hen menselijk
en precies daardoor wellicht je vriendschap waard.
Ze schenden wel eens je vertrouwen
en zijn het toch nog waard
om in die vriendschap te blijven investeren.

Hoe verlies ons leven bepaalt

Vrienden die je laat vallen

zijn een verlies voor het leven.

Voor hen wil je wel eens iets door de vingers zien.

Er willen zijn voor jou maakt zoveel goed.

De meeste mensen deugen meestal.

Hen verliezen is veel erger

dan af en toe je ogen toe te doen

voor hun zwaktes.

Menselijkheid is dikwijls mooier

dan volmaaktheid.

Als je leeft

alsof morgen niet bestaat

verlies je misschien de kansen

die overmorgen

zal brengen.

Je verleden

heb je misschien gekozen.

Op je heden

heb je misschien vat.

Je toekomst

ligt uitdagend

op je te wachten.

Vrijheid is een modewoord

Vrijheid is voor veel mensen het summum van leven.

Vrij zijn betekent dan doen waar je zin in hebt.

Leven alsof de wereld je eigendom is
en er geen anderen op de wereld zijn
dan je gezin en je vrienden.

Vrij van elke verplichting.

Verplichtingen betekenen een verlies aan vrijheid
een beperking waar je geen weg mee kunt
en waar je liefst ook geen rekening mee houdt.

Vrijheid van elke verplichting
vertaalt vrijheid echter negatief.

Je wilt ergens vanaf geraken om vrij te worden.

Vrijheid kan ook positief bekeken worden.

De vrijheid om meer mens te worden.

De kansen zien en nemen om beter te worden.

De kansen zien en nemen om iets te betekenen voor anderen.

Het plaatst vrijheid in een ander daglicht.

Het wordt vrijheid om anderen in het centrum te plaatsen

en zo een betere versie te worden van jezelf.

Velen verliezen zichzelf in een vrijheid
die hen vastketent aan dingen.

Een vrijheid die hen in staat stelt hun medemensen te gebruiken
voor het bereiken van eigen doelen.

Mensen worden dingen, ruilwaar, koopwaar.

Hoe verlies ons leven bepaalt

Dingen maken mensen vrij
tot ze ze hebben en er weer andere dingen
in de spotlights komen te staan.
Er ontstaat een opbod van altijd meer
om toch maar mee te zijn met de laatste modes.
Als daar andere mensen voor nodig zijn

dan gebruik je die toch. Niet?
Het is precies daar dat mensen elkaar verliezen.
Ze gaan voorbij aan het echte mens-zijn.
Loskomen van wat je hebt en
naar de kern evolueren van wie je bent.
Het is niet elke mens gegeven.

De meest vrije mensen leven sober.
Onthecht van hebben
zoekend naar zijn.
Vrijheid als er-zijn voor de ander
zonder zich zelf te verliezen
in wereldse betekenisloosheid.

Modes komen en gaan
met de snelheid
van de seizoenen.

Seizoenen komen en gaan
met de snelheid
van de jaren.

Vrijheid is een blijvertje
zoals de laarzen
van de boer
die zich vastzuigen in de modder
en er telkens weer in slagen
los te komen.

Seizoenen en jaren
hebben geen vat
op de hang naar vrijheid
van de mens.

Gevangenis

Een gevangenisstraf betekent
het verlies aan bewegingsvrijheid.
Je gaan en staan wordt aan banden gelegd.
Je wordt onderworpen aan een regime
dat je niet zelf bepaalt.
Je wordt overgeleverd aan de wetten
die binnen de muren van de gevangenis gelden.

Los van het feit of je het verdiend hebt of niet
moet de samenleving spaarzaam omspringen
met straffen die voor de betrokkene verlies betekenen.
Het betekent immers ook dat je
voor je leven getekend wordt.
Foute gevangenisstraffen moeten dan ook
angstvallig vermeden worden.

In die zin is het vermoeden van onschuld
een belangrijke basis voor elke mens
die met het gevangeniswezen in contact
zou kunnen komen.
De schuld moet ontegensprekelijk vast staan.
Toch zijn er nog altijd gerechtelijke dwalingen.
Wat mensen doen is nooit volmaakt.

De gevangenis ingaan zonder reden
is dan ook een helse straf voor de betrokkene.
Beroofd worden van je vrijheid
is zowat het ergste wat een mens kan overkomen.
En indien je wordt vrijgesproken
geldt in de maatschappij nog steeds
het principe dat waar rook is, ook vuur moet zijn.

Met het gerecht in aanraking komen
zet je bijna altijd in een verliespositie
wat de uiteindelijke uitspraak ook is.
Je krijgt een stempel
waar je niet zo gemakkelijk vanaf geraakt.
Mensen zijn in dat opzicht (ook in andere)
zeer hard voor elkaar.

Wie met het gerecht, terecht of onterecht,
in aanraking is gekomen
wordt in de rand geparkeerd.
Hij mag nog net meedoen
in de marge van de maatschappij.
Zijn maatschappelijk verlies
is zelfs nog groter dan de gevangenisstraf

die hij heeft uitgezeten.
Hij blijft een verliezer en
krijgt zijn leven nog moeilijk op de rails.
Wie daar wel in slaagt
doet er goed aan zijn verleden achter te laten
en alleen vooruit te kijken.
Wellicht is daar de winst te halen.

Het leven is vrij
voor hij
die af en toe loskomt
van de dagelijkse sleur
en de dag
onvoorspelbaar laat zijn
zoals hij op je toe
wil komen.

Ongeacht hoe
grijp je hem
met beide handen
aan.

Kiezen

We staan er dagelijks voor.
Eigenlijk maken we constant keuzes.
Er is dan ook een groot aanbod.
Kiezen wat je gedurende de dag gaat doen.
Kiezen wat je eerst aanpakt en wat daarna.
Het moment kiezen waarop je wil eten.
Kiezen of en wanneer je wat gaat bewegen.
Ons hoofd staat bijna constant op kiezen ingesteld.

Soms hangt er veel van onze keuzes af.
Het kan je hele toekomst zijn.
Als je een partner kiest is dat niet voor een weekje.
Als je een studie kiest is het meestal
om daar iets mee te doen in de toekomst.
En telkens als je kiest, laat je mogelijkheden achter.
Mogelijkheden die misschien beter waren geweest.
Je zult het nooit weten.

In die zin is kiezen altijd een beetje verliezen.
Al weet je niet wat een andere keuze teweeg gebracht zou hebben.
En ook al denk je dat je je keuzes vrij maakt,
toch zijn ze gedeeltelijk bepaald
door je omgeving,
door je opvoeding,
door je vrienden,
door financiële mogelijkheden.

Keuzes zijn altijd context gebonden.
Waar je niks over weet
of waar je niet mee in contact gekomen bent,
daar zal je meestal niet voor kiezen.
Sommige mogelijke keuzes zijn je zelfs niet bekend.

Hoe verlies ons leven bepaalt

Hoe zou je kunnen kiezen
voor iets waar je nog nooit van gehoord hebt?
Hoe zou je kunnen kiezen

voor gewoontes die alleen
in andere culturen aanwezig zijn?
In die zin is kiezen beperkt
tot de mogelijkheden die je geboden worden
en die je bekend zijn.
Het maakt de range van keuzes
die je niet kon maken
alleen maar uitgebreider.

Je verliest dus veel als je kiest.
Mogelijkheden verdampen eens je keuze vast staat.
Het toont mooi aan dat kiezen altijd een invloed heeft
op de mate van vrijheid waarover we beschikken.
Vrijheid is niet totaal.
Dat is ze nooit en zal ze ook nooit zijn.
Vrijheid is verlies aanvaarden
en doorgaan met wat gekozen is.

Als kiezen verliezen zou zijn
zou je niks
In de hand hebben
nadat je gekozen hebt.

Kiezen is de winst
van de gemaakte keuze
en de tevredenheid
die ze teweeg brengt.

Over denken en spreken

We denken dat we altijd denken.

De vraag is of dat wel zo is.

Kan je wel altijd denkend door het leven gaan

of is dat voor onze hersenen te vermoeiend?

Feit is wel dat onze hersenen altijd aan het werk zijn.

Ook als we op automatische piloot ageren,

laten ze niet af en werken ze door.

Zelfs slapen laat ze niet constant in rust.

We kunnen onszelf wel denkende wezens noemen.

En bij dat denken hoort spreken

om onze gedachten te verwoorden.

Mensen die blijven spreken worden echter

niet altijd als waardevol beschouwd.

De ganse dag waardevol praten

is dan ook geen sinecure.

Er zijn er maar weinig die daarin slagen.

Ratelende mensen zijn daarenboven ongelofelijk vermoeiend

omdat ze verwachten dat er ook geluisterd wordt.

En dat oneindig lang luisteren naar gesproken taal

laat ons stressniveau af en toe

tot ongekennde hoogtes stijgen.

Zalig zijn de mensen die als ze spreken

ook iets te zeggen hebben.

Iets wat hun toehoorders aanbelangt

en de luisteraars in hun waarde laat.

Soms wens je dat gesproken woorden

in het denkproces waren achter gebleven.

Je verliest dan wel een deel van de boodschap

maar je hebt aan dat deel eigenlijk geen boodschap.

Hoe verlies ons leven bepaalt

Sommige mensen kunnen met dat verlies niet om
en gooien er alles maar uit wat ze denken.
Het levert meestal meewarige blikken op.

Het verlies in aanzien is dikwijls groot.
We houden meer van mensen die
weloverwogen spreken en iets te vertellen hebben.
De roddels zijn dan wel een moment van verpozing,
ze worden net zo snel vergeten als ze gekomen zijn.
De meeste mensen kunnen er hun pap niet mee koelen.
Ze zijn wel prettig om te horen zolang
ze niet op jou van toepassing zijn,

maar zo beschamend als ze dat wel zijn.
Ondoordacht spreken blijft oppervlakkig.
Small talk wordt het wel eens genoemd.
Je kan er een gesprek mee op gang houden
maar het leidt nergens toe.
Evengoed heb je de groteske spreker
die met grote woorden indruk wil maken
en uiteindelijk niks zegt.

Je kunt beter denken vooraleer je spreekt.
Dat staat als een paal boven water.
Met ondoordacht spreken
sla je meestal een mal figuur.
Stilte kan immers veel meer zeggen
dan woordenkramerij om ze te vullen.
Laat de stilte gebeuren.
Je hebt niets te verliezen.

Spreken
zonder iets te zeggen
is als drinken
uit een leeg glas.

De leegte
van het spreken
is als de dorst
na het drinken.

Migratie

Migratie kent vele verliezers.

Je hebt de migranten zelf
die hun hele thuis verloren hebben
toen ze haar achter lieten
bij hun vertrek.

En dan weet je nog niet eens

of je erkend zult worden.

Je kunt zelfs je eigen naam verliezen
als hij niet in een officieel verblijfsdocument
vereeuwigd wordt.

Je mens-zijn kan mee ten onder gaan

in een land dat je niet kent

en waar de inwoners

je niet met open armen

lijken te ontvangen.

Als migrant heb je veel te verliezen.

Waar migranten neerstrijken

hebben inwoners minstens ook het gevoel
dat ze veel verliezen.

Ze verliezen een omgeving

waar ze zich veilig voelden

en die door vreemde invloeden

opeens een heel andere sfeer ademt

waar ze zich niet thuis in voelen.

Ze verliezen goede burens

die de wijken ontvluchten
waar veel vluchtelingen zich vestigen.
Ze zien hun wijk cultureel veranderen
en verliezen de zekerheden die ze kenden.
Onzekerheid creëert angst.

Er zijn niet zoveel autochtonen
die zich goed voelen in wijken
die door allochtonen 'bezet' worden.
Voor hen is er een verlies van verbinding
met de nieuwe mensen om hen heen.

De meeste mensen houden van zekerheden.
Van routines die hun dag structureren.
Als aan die structuur gerommeld wordt
vervreemden ze van hun vertrouwde omgeving
en gaan elders op zoek om die terug te vinden.

De meeste mensen zijn gewoontedieren.
Het verlies van gewoontes
zet hun wereld op zijn kop.
Het zoeken van nieuwe gewoontes
is niet aan iedereen gegeven.

Mensen verliezen hun gevoel van 'thuis'
daar waar anderen hun 'thuis' installeren.
Van aan de zijlijn is het gemakkelijk te beweren
dat we ons aan elkaar moeten aanpassen.
Schreeuwers aan de zijlijn hoeven zelf niks te doen.